

Bijlage VMBO-GL en TL
2018

tijdvak 2

geschiedenis en staatsinrichting CSE GL en TL

Bronnenboekje

bron 1

Een bericht uit een Nederlandse krant (1848):

Overal in Europa staat het volk klaar om in opstand te komen tegen zijn onderdrukkers. In Duitsland dreigt revolutie. In pamfletten wordt geschreven dat Duitsland een republiek zou moeten worden.

bron 2

Uit een geschiedenisboek:

In 1867 was de Tweede Kamer het niet eens met de politiek van de minister van Buitenlandse Zaken. De Tweede Kamer stemde tegen de begroting van deze minister. Koning Willem III was boos. Hij stuurde de Kamer weg en de minister bleef zitten. Er kwamen nieuwe verkiezingen. Een paar weken na de verkiezingen vergaderde de nieuwe Tweede Kamer. Opnieuw werd de begroting van dezelfde minister van Buitenlandse Zaken weggestemd. Toen gaf Willem III eindelijk toe.

bron 3

Een historicus schrijft over een standbeeld voor Thorbecke:

Vier jaar na de dood van Thorbecke waren er plannen voor een standbeeld. Natuurlijk had het beeld van Thorbecke vóór het parlamentsgebouw op het Binnenhof in Den Haag moeten staan. Maar koning Willem III vond dat Thorbecke dat niet verdiende. Daarom werd het standbeeld aan de rand van Amsterdam neergezet.

bron 4

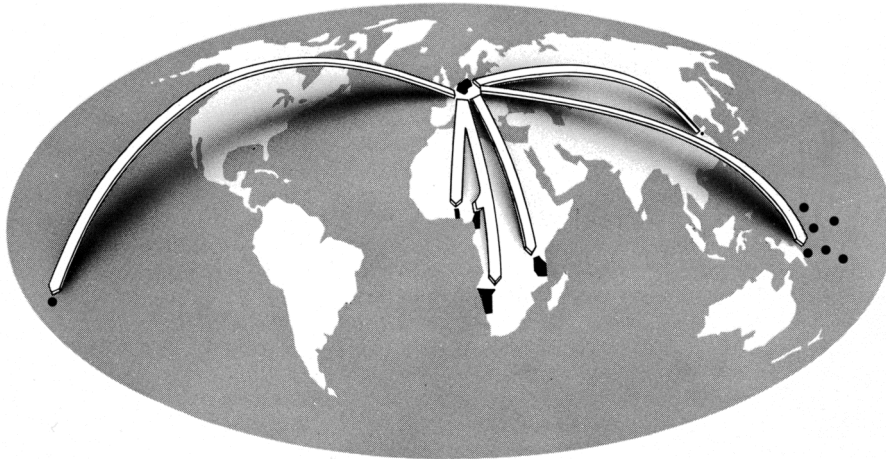
Een krantenbericht (1887):

De politieke vereniging 'Burgerplicht' heeft het volgende bericht verspreid:

De aanpassing van de Grondwet brengt ons een voordeel. De meeste burgers hadden tot nu toe geen kiesrecht, omdat zij niet genoeg belasting betaalden. Maar vanaf nu krijgen burgers kiesrecht als ze aan kunnen tonen dat zij geschikt zijn om te stemmen. Het maakt dan niet veel meer uit of zij veel of weinig belasting betalen.

bron 5

Een wereldkaart (1900):

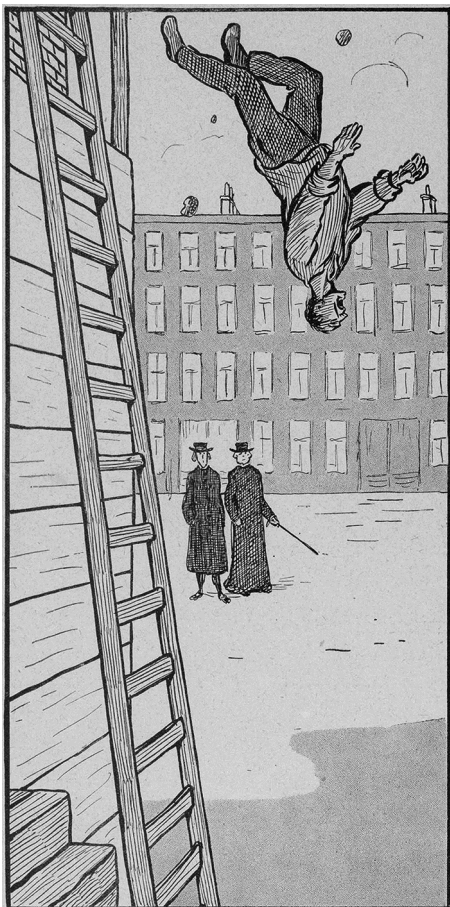

Toelichting

De pijlen op de kaart wijzen naar zwarte gebieden die door Duitsland werden bestuurd.

bron 6

Een politieke spotprent over de Ongevallenwet (1908):

Toelichting

De personen die toekijken zeggen: "Kijk, daar valt weer iemand die de overheid wil oplichten."

bron 7

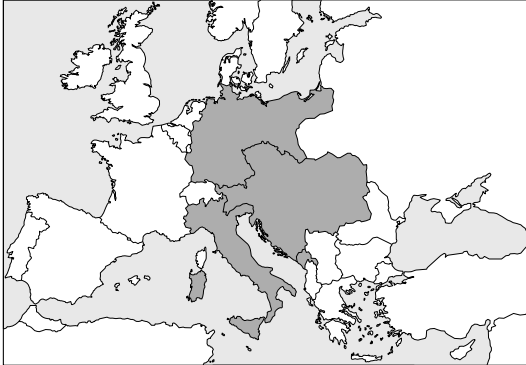
Uit een brief van een Oostenrijker (1914):

Dit is niet de misdaad van één enkele fanatiekeling. De moord is een oorlogsverklaring van Servië aan Oostenrijk-Hongarije.

bron 8

Vier kaarten van Europa in 1916:

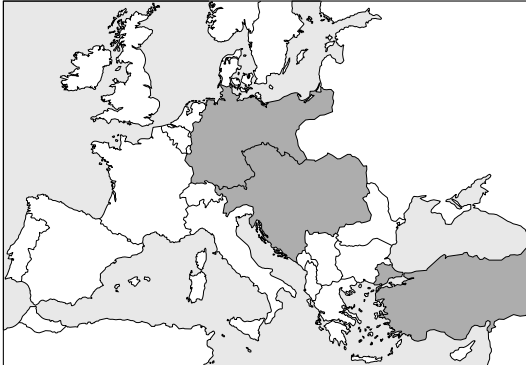
kaart 1

kaart 2

kaart 3

kaart 4

bron 9

Een herdenkingsbord uit Nederland (1918):

Toelichting

Bovenaan staat: Revolutie november 1918

In het midden: De Oranjeboom (= symbool voor het koningshuis)

Links: een rode vlag en een demonstratie van arbeiders

Rechts: een rood-wit-blauwe vlag met het Nederlandse leger

Onderaan staat: 'Er is in't land geen groter kwaad, dan dat de één den ander slaat.'

bron 10

Hitler beschrijft in zijn boek *Mein Kampf* zijn reactie op het nieuws van de wapenstilstand in 1918:

Ik lag in het ziekenhuis na een gasaanval toen het nieuws kwam. Het werd zwart voor mijn ogen. Ik wankelde terug naar de slaapkamer, drukte mijn hoofd in een kussen en huilde voor het eerst sinds de begrafenis van mijn moeder. In de dagen daarna begreep ik dat het Duitse leger niet echt had verloren, maar slachtoffer was geweest van verraad.

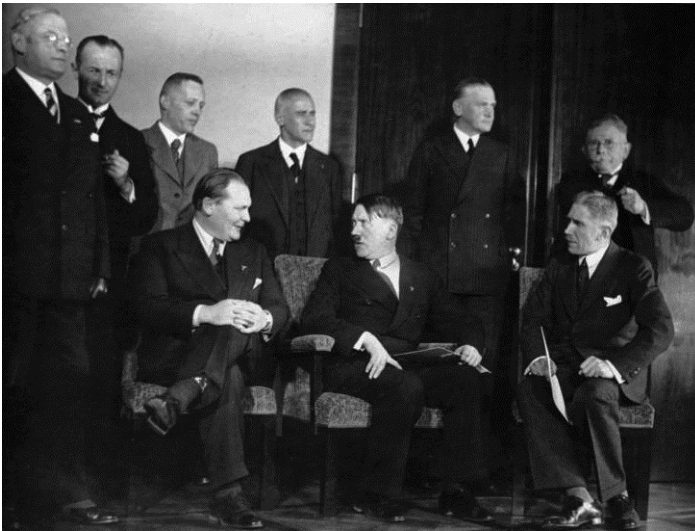
bron 11

Een tekst uit het boek *Mein Kampf* van Hitler (1924):

Als wij werkelijk de grote historische taak van ons volk willen vervullen, moeten we de buitenlandse politiek van Duitsland veranderen. Wij moeten ons volk redden van ons te kleine leefgebied. We moeten een goede verhouding bereiken tussen het aantal inwoners en de akkers die ons kunnen voeden.

bron 12

Een foto in een krant met de nieuwe machthebbers in Duitsland:

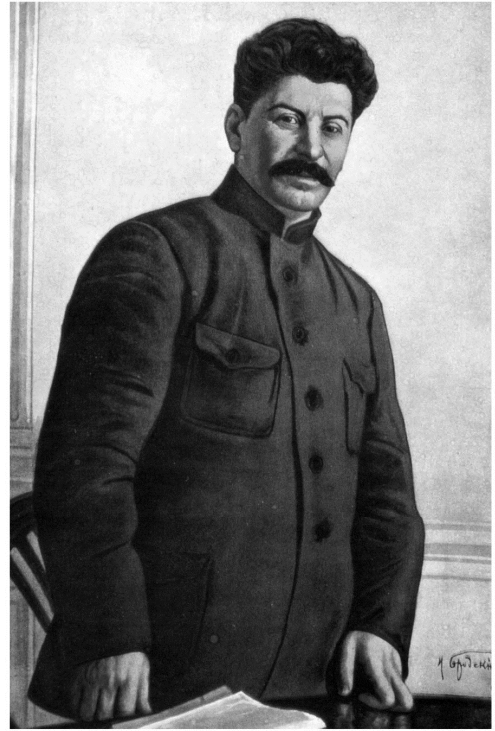

Toelichting

zittend van links naar rechts: minister Göring, rijkskanselier Hitler en minister Von Papen

bron 13

Vier verschillende versies van één afbeelding van leiders van de Sovjet-Unie:

bron 14

Een gevangene die de taak had dwangarbeiders te bewaken, spreekt hen toe (1936):

Jullie willen graag minder hard werken? Omdat jullie allemaal lid waren van de Communistische Partij? Ik was vroeger een rijke boer met veel grond, tot die grond mij werd afgenomen door de Partij. In 1929 kwamen leden van de Partij mij oppakken. Jullie gooiden mij en mijn kinderen in een kamp. Toen zeiden de Partijleden: "Het moet van de Communistische Partij." Nou, nu mogen jullie hier hard gaan werken. Ook dat moet van de Communistische Partij!

bron 15

Een bekendmaking van koningin Wilhelmina:

Nu het voor mijzelf en voor mijn ministers onmogelijk is om Nederland in alle vrijheid te besturen, is het harde, maar noodzakelijke besluit genomen om de regering te verplaatsen naar het buitenland. Wij hopen op een zo spoedig mogelijke terugkeer.

bron 16

Een Britse poster (1940):

Toelichting

Op de poster staat in het Engels: Laat Hitler aan mij over jongen. Jij zou eigenlijk niet in Londen moeten zijn.

bron 17

Hieronder staan drie onderdelen van toespraken van politieke leiders tijdens de Tweede Wereldoorlog:

toespraak 1:

Kameraden, mannen van het Rode Leger en onze broeders en zusters. De herdenking van de Revolutie vindt dit keer plaats onder moeilijke omstandigheden. Doordat we kort geleden zijn aangevallen door Duitsland hebben we tijdelijk een aantal gebieden verloren. Dus dood aan de aanvallers! Onder de vlag van Lenin strijden we voor de overwinning!

toespraak 2:

Gisteren is ons land aangevallen. Door deze onverwachte Japanse aanval hebben wij grote schade geleden aan onze marineschepen in Pearl Harbor. Helaas zijn er ook veel mariniers gesneuveld. Met het vertrouwen in ons leger en de vastberadenheid van ons volk zullen we overwinnen!

toespraak 3:

De capitulatie van België heeft ons leger in grote moeilijkheden gebracht. Maar ook al zijn veel landen door de nazi's bezet, of bijna bezet, wij zullen niet opgeven. We zullen ons eiland verdedigen, we zullen vechten op zee, we zullen vechten op het strand, we zullen vechten in de straten. We zullen ons nooit overgeven!

bron 18

Enkele dagen ná de atoombommen op Japan schrijft een Nederlander in een kamp in Indonesië het volgende over het gedrag van de Japanners:

15 augustus 1945

Vandaag zagen we een merkwaardige verandering in het gedrag van de Japanners. Een Japanner heeft de Japanse vlag naar beneden gehaald. 's Ochtends moesten we ons allemaal melden om te werken. Maar plotseling kregen we te horen dat we die dag vrij kregen. De Japanners noemden die dag een treurdag.

bron 19

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal vijf onderdelen over de Hongaarse Opstand (1956):

onderdeel 1

Foto van een etalage in Boedapest, uit een Hongaarse krant:

Toelichting

Op het raam staat: "Russen ga naar huis!"

onderdeel 2

Uit een rapport van de Verenigde Naties:

Soms moesten soldaten uit de Sovjet-Unie hun tanks verlaten om wegversperringen op te ruimen. Op deze momenten konden vrijheidsstrijders de soldaten aanvallen.

onderdeel 3

Ooggetuigenverslag van een toerist uit de Sovjet-Unie:

Plunderende mensen maakten de hoofdstad van Hongarije onveilig. Maar de Hongaarse arbeiders verdreven deze opstandelingen en herstelden de orde. Tanks uit de Sovjet-Unie hielpen de arbeiders door de loop van hun kanonnen te richten op de opstandelingen.

onderdeel 4

Uit een pamflet:

Wij hebben vertrouwen in u, onze Hongaarse leider. Zorg ervoor dat we u blijven vertrouwen. Dat kunt u doen door ervoor te zorgen dat het leger van de Sovjet-Unie vertrekt uit ons land.

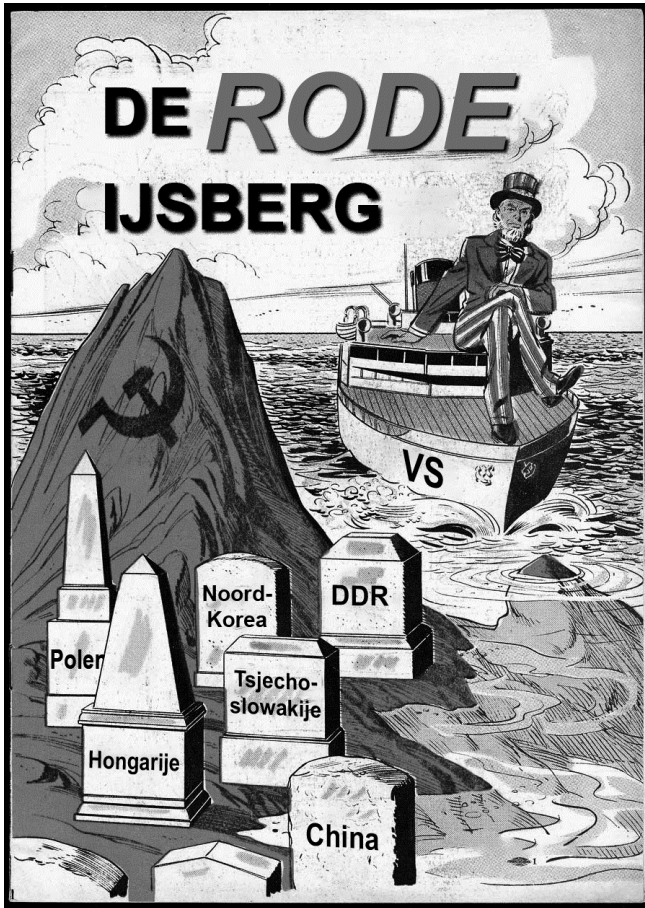
onderdeel 5

Een artikel uit een Nederlandse krant met de titel *De leugenpers*:

Er worden leugens verteld over de Sovjet-Unie. Bijvoorbeeld dat de Sovjet-Unie verantwoordelijk is voor het gooien van giftige brandbommen op de Hongaarse hoofdstad en dat de Sovjet-Unie ervoor zorgt dat de Hongaarse hoofdstad geen voedsel krijgt. De waarheid is dat de Hongaarse hoofdstad niet gebombardeerd is, dat de Russen eerlijk vochten, zonder wreed te zijn en dat de regering van de Sovjet-Unie juist wél voedsel heeft gestuurd naar Hongarije.

bron 20

Tekening uit een stripboek met de titel *De rode ijsberg* (1960):

Toelichting

Op de boot staat: VS (= Verenigde Staten).

Op de rode ijsberg staat het symbool van de Sovjet-Unie.

Op de stenen zijn de volgende landen genoemd: Polen, Noord-Korea, DDR, Tsjecho-Slowakije, China en Hongarije.

bron 21

Een brief aan de ministerraad (1973):

Zeer Geachte Mevrouw, Zeer Geachte Heren,

Wij willen dat u snel een nationale organisatie opricht om de verhouding tussen vrouwen en mannen te verbeteren. Wij verwachten van de ministerraad dat u ons gaat ondersteunen en samen met ons strijdt tegen de discriminatie van de vrouw.

Met de meeste hoogachting,

MVM (Man Vrouw Maatschappij)

bron 22

Kosten voor mobiel bellen vanuit Nederland naar het buitenland (2017):

mobiel bellen naar:	kosten per minuut:
Australië	1,02
België	0,23
Duitsland	0,23
Ghana	1,27
Marokko	1,02
Polen	0,23

Toelichting

Alle bedragen zijn in euro's.

bron 23

Hieronder en op de volgende pagina staan in totaal zes foto's (a tot en met f) van grenzen en hekwerken.

foto a

Het weghalen van een slagboom bij een grens tijdens de Blitzkrieg:

foto b

Er wordt een grens gebouwd om het vertrek van mensen uit de DDR tegen te houden:

foto c

Een grens voorzien van elektrische hoogspanning tussen Nederland en België:

foto d

Een hekwerk om terroristen niet te laten ontsnappen:

Toelichting

Op de wachttorenen hangt de vlag van de Verenigde Staten.

foto e

De aanleg van de grens tussen Tsjecho-Slowakije en de BRD:

foto f

Prikkeldraad rondom een vernietigingskamp:

